

SĄD NAJWYŻSZY
IZBA ADMINISTRACYJNA, PRACY
I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

ul. Ogrodowa 6
00-958 Warszawa

PROTEST
PRZECIWKO WAŻNOŚCI REFERENDUM

Niżej podpisany, jako obywatel Rzeczypospolitej Polskiej posiadający czynne prawo wyborcze do Sejmu oraz prawo do udziału w referendum, wnoszę na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 29.06.1995 r. o referendum (Dz.U. Nr 99, poz. 487) protest przeciwko ważności referendum konstytucyjnego z dnia 25.05.1997 r. w sprawie przyjęcia Konstytucji w przedstawionej w Projekcie Zgromadzenia Narodowego uchwalonym dnia 2.04.1997 r. zarzucając, że Państwowa Komisja Wyborcza w Obwieszczeniu wydanym dnia 26.05.1997 r. o wynikach głosowania i wyniku referendum konstytucyjnego przeprowadzonego w dniu 25.05.1997 r. (Dz.U. z dnia 4.06.1997 r. Nr 54, poz. 353) ustaliła wynik przedmiotowego referendum z rażącym naruszeniem art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 29.06.1995 r. o referendum w związku z art. 10 ust. 3 ustawy konstytucyjnej z dnia 23.04.1992 r. o trybie przygotowania i uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U Nr 67, poz. 336 ze zm.).

W związku ze stwierdzeniem naruszenia wyżej wymienionych bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, wnoszę o orzeczenie, iż referendum konstytucyjne z dnia 25.05.1997 r. jest nieważne i nie doszło w jego wyniku do przyjęcia konstytucji będącej przedmiotem tego referendum.

UZASADNIENIE

Do przygotowania i uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w obowiązującym stanie prawnym, dochodzi w wykonaniu przepisów, powołanej w osnowie niniejszego protestu, ustawy konstytucyjnej z dnia 23.04.1992 r. o trybie przygotowania i uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (dalej cytowana jako „Ustawa konstytucyjna”). Z mających tu zastosowanie przepisów ustawy konstytucyjnej wymienić należy następujące: Prezydent zarządza poddanie Konstytucji pod referendum (art. 9 ust. 1), tryb przeprowadzenia referendum konstytucyjnego określa ustawa [o referendum] (art. 10 ust. 3), przyjęcie w referendum Konstytucji następuje wówczas, gdy opowiedziała się za nią większość biorących udział w głosowaniu (art. 11 ust. 1).

Ustawa z dnia 29.06.1995 r. o referendum (dalej cytowana jako „Ustawa o referendum”), do której odsyła Ustawa konstytucyjna, w art. 9 ust. 1 stanowi, iż wynik referendum jest wiążący, jeżeli wzięła w nim udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania. Ponadto Ustawa o referendum zawiera przepis art. 13 ust. 2, odpowiadający przepisowi art. 11 ust. 1 Ustawy konstytucyjnej, stanowiący, iż przyjęcie w referendum Konstytucji następuje wówczas, gdy opowiedziała się za nią większość biorących udział w głosowaniu, której to normy powtórzenie w Ustawie o referendum nie jest pozbawione doniosłości prawnej.

Państwowa Komisja Wyborcza podając w pkt III Obwieszczenia z dnia 26.05.1997 r. powołanego w osnowie, iż większość głosujących udzieliła pozytywnej odpowiedzi („tak”) a pomijając zagadnienie ważności referendum, naruszyła art. 9 ust. 1 Ustawy o referendum poprzez jego niezastosowanie. Niezastosowanie tego przepisu nie znajduje uzasadnienia wobec treści Ustawy o referendum oraz Ustawy konstytucyjnej.

Podejmowanie uchwał w organach kolegialnych szeregu podmiotów (organy państwa, spółek handlowych, spółdzielni, itp.) jak i w głosowaniach powszechnych (referendum ogólnonarodowe, gminne) można najogólniej uzależnić od dwóch podstawowych warunków:

1. warunku „trwałości uchwały” (ważność formalna) rozumianego jako spełnienie przesłanek niezbędnych do przyjęcia, że uchwała niezależnie od swej treści, a zależnie od liczby głosów oddanych za lub przeciw jej przyjęciu, wiąże lub nie członków danego organu, a także inne podmioty mające związek z działalnością danego podmiotu,
2. warunku „minimalnej większości głosów” (ważność materialna) rozumianego jako spełnienie przesłanki, od której uzależnione jest uznanie, że uchwała uzyskała niezbędne poparcie uprawnionych do wyrażenia swej woli w toku głosowania.

W świetle obowiązujących przepisów ważność formalna może być oznaczona pozytywnie poprzez wskazanie udziału w danym głosowaniu minimalnej liczby uprawnionych do głosowania lub poprzez niewskazanie tego warunku, co rozumieć należy jako uznanie za ważne formalnie każdego głosowania, o ile ktokolwiek z uprawnionych wziął w nim udział. Do przepisów statuujących ważność formalną zaliczyć należy: art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 16, poz. 95 ze zm.) wprowadzający warunek ważności referendum gminnego, gdy wzięło w nim udział 30 % uprawnionych do głosowania (mieszkańców gminy); art. 19 ust. 3 Ustawy konstytucyjnej z dnia 17.10.1992 r. o wzajemnych

stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą RP i o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 84, poz. 426 ze zm.) uzależniający związanie obywateli i organów państwa wynikiem referendum ogólnonarodowego od wzięcia w nim udziału więcej niż połowy uprawnionych. Do przepisów ważności formalnej zaliczyć należy również przedmiotowy przepis art. 9 ust. 1 Ustawy o referendum.

Ważność materialna jest okolicznością, która jest wymieniana w sposób pozytywny we wszelkiego rodzaju normach wprowadzających konieczność głosowania i nie jest konieczne przytaczanie w tym miejscu licznych jej przykładów, poza stwierdzeniem, że przepisy art. 13 ust. 2 Ustawy o referendum oraz art. 11 ust. 1 Ustawy konstytucyjnej należą do kategorii przepisów wyznaczających ważność materialną.

Nie można uzasadniać niezastosowania art. 9 ust. 1 Ustawy o referendum treścią art. 13 ust. 2 Ustawy o referendum czy też treścią art. 11 ust. 1 Ustawy konstytucyjnej dlatego, iż przepisy te należą do innej kategorii norm prawnych i do takiego uzasadniania nie mogą być użyte.

Poza wskazaniem pozytywnego sposobu stosowania przepisów Ustawy o referendum do przedmiotowego referendum konstytucyjnego wypada wskazać, że brak jest przepisów, które wyłączałyby w stosunku do referendum konstytucyjnego zastosowanie art. 9 ust. 1 Ustawy o referendum, tym bardziej, że rozdział 2 tej Ustawy takiego wyłączenia nie zawiera.

Dowodzenie istnienia warunku ważności referendum konstytucyjnego udziału w nim więcej niż połowy uprawnionych nie jest pozbawione racjonalności w sytuacji istnienia podobnych norm w obowiązującym tu systemie prawnym. Tego istnienia z kolei można doszukiwać się w tym fakcie, iż norma tego rodzaju ma doniosłe *ratio legis*. Chodzi tu przede wszystkim o wyeliminowanie sytuacji związania uchwałą (konstytucją), za którą opowiedziała się tylko jedna osoba przy niegłosowaniu pozostałych uprawnionych do czego mogłoby dojść gdyby dopuszczono do takiej interpretacji, jaką przyjęła Państwowa Komisja Wyborcza. W systemie wymogu udziału minimum uprawnionych do tej sytuacji nie dojdzie, gdyż większość głosujących przy *quorum* 50 % to co najmniej więcej niż 25 % obywateli. W tym miejscu należy odrzucić argument, iż istotnie podobną większość uzyskano w dniu 25.05.1997 r., gdyż chodzi o zapewnienie racjonalnego fundamentu działania państwa, a nie poddanie tego państwa zaistnieniu przypadkowych okoliczności. Ponadto argument ten byłby natury socjologicznej a nie normatywnej.

Paweł Kawarski